

Socialdepartementet

Remissvar: Narkotikautredningen - Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62).

Er beteckning: S2024/ 00085

Upplägg

Inledningsvis fokuserar Länsstyrelsen Kalmar län (nedan Länsstyrelsen) på de områden med bedömningar och förslag som är särskilt relevanta och av särskilt intresse för myndigheten. Detta utifrån från länsstyrelsens samordningsfunktion inom ANDTS och närliggande uppdrag. Svaret följer dispositionen i slutbetänkandet. Avslutningsvis lämnar Länsstyrelsen några övergripande synpunkter på betänkandet.

Kapitel 14.2 Kommunerna bör i ökad grad samordna det förebyggande arbetet mellan olika sektorer

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, men med några synpunkter.

Synpunkter på förslaget

Det är av stor vikt att inte tappa den etablerade kunskapen och strukturen som byggts upp inom det ANDTS-förebyggande arbetet. När det brottsförebyggande arbetet är under uppbyggnad ser länsstyrelsen en risk att samordningen av det ANDTS-förebyggande arbetet med universellt främjande och förebyggande insatser försvinner eller minskar i kommunerna. Båda sakområdena behöver resurser och utrymme för att komplettera och stärka varandra.

Länsstyrelsen ser att det finns stor möjlighet att inkludera, eller stärka, ANDTS-frågor i det brottsförebyggande arbetet. Vi ser också att det på både regional och lokal nivå kan behövas stöd för att göra det på ett systematiskt sätt. Här skulle statliga styrmedel som beskrivs i betänkandet vara en möjlighet för kommunerna. Särskilt

ekonomiska styrmedel som gynnar både ANDTS-arbetet och det sektorsövergripande förebyggande arbetet.

Kapitel 14.3 Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram kunskapsstöd i syfte att höja kvaliteten i förebyggande arbete

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Vi instämmer i bedömningen att statliga myndigheter bör samordna sina kunskapsstöd till kommunerna om förebyggande arbete. Vi ser särskilt behov av en tydlig nationell samordning mellan Folkhälsomyndigheten och Brottsförebyggande rådet (Brå) utifrån det behovsanpassade och praktisknära stöd som ges till kommuner i det brottsförebyggande arbetet.

Se mer synpunkter under kommande avsnitt rörande kapitel 15.

Kapitel 15. Ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

Länsstyrelsen ställer sig bakom ett särskilt program för narkotikaförebyggande arbete. Särskilt positivt är att det i betänkandet görs en koppling till den befintliga ANDTS-strukturen.

Kapitel 15.3 Länsstyrelserna ska få i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av programmet

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att få en central roll för uppdraget att ansvara för att stödja kommunernas genomförande av programmet.

Synpunkter på förslaget

Vi instämmer i att förutsättningarna för det narkotikaförebyggande arbetet behöver stärkas för att innehållet i programmet ska kunna genomföras. Vi anser att det är viktigt att hålla ihop hela ANDTS-arbetet för att preventionsinsatser ofta är desamma och stärker varandra. Minskade resurser inom ADTS-arbetet skulle kunna få motsatt effekt i det narkotikaförebyggande arbetet.

Det behöver finnas tjänstepersoner som kan driva och implementera arbetet på lokal nivå för att kunskapsstödet ska få genomslag. Vi ser även behov av en tydlig nationell samordning mellan Brottsförebyggande rådet och Folkhälsomyndigheten, utifrån att

många kommuner har påbörjat processer kring det brottsförebyggande arbetet.

Vi efterfrågar ett fokus på risk- och skyddsfaktorer som berör flera preventionsområden inom social hållbarhet. Detta för att på bästa sätt kunna stödja kommunerna och undvika att frågorna hamnar i stuprör eller konkurrerar med varandra på lokal och regional nivå.

Kapitel 21.2.2 Målet för narkotikapolitiken kan behöva förändras

Länsstyrelsen ser risker med förslaget att ändra målet för narkotikapolitiken från *ett samhälle fritt från narkotika* till *ett samhälle med minskade skador av narkotika*.

Synpunkter på förslaget

Uppdraget i betänkande har varit att fokusera på att förbättra hälsan och livet för dem som använder narkotika. Därför resoneras kring ett skadereducerande synsätt i det nationella målet. Länsstyrelsen menar att målbilden bör fortsatt vara ett samhälle fritt från narkotika och att individer på lång sikt slutar att använda narkotika. I det ingår att samhället behöver skydda individens liv och hälsa tills målet är möjligt att uppnå. Ett gott och jämlikt bemötande är en del av de mänskliga rättigheterna, svensk lag och sjukvårdens etiska princip om alla människors lika värde. Vi ser ingen motsättning i att målet om ett samhälle fritt från narkotika kan kvarstå samtidigt som skadereducerande insatser bedrivs, för att personer med skadligt bruk och beroende ska få tillgång till vård och stöd av god kvalitet.

Vi ser att målet om ett samhälle fritt från narkotika stärker nollvisionen mot narkotikadödlighet. I utredningen beskrivs hur nollvisionen mot narkotikadödlighet ger en tydlighet i arbetet för att minska skador och död bland personer som använder narkotika (s. 395). På samma sätt ger målet om ett samhälle fritt från narkotika en tydlighet i det förebyggande arbetet mot narkotika, inte minst riktat mot barn och unga - i enlighet med Barnkonventionen. Enligt artikel 33 ska vi som konventionsstat vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika.

Övergripande synpunkter på betänkandet

Länsstyrelsen är generellt positiva till utredningen som helhet. Särskilt hur det i förslagen görs en koppling till förebyggande arbete

inom flera områden som brott, våld och framför allt den befintliga ANDTS-strukturen på nationell, regional och lokal nivå.

När det gäller såväl länsstyrelsen som kommunernas roll i de förslag som presenteras ser vi att det är viktigt att framhålla att det narkotikaförebyggande arbetet inte kan förväntas ske på bekostnad av övriga delar inom ANDTS. Den som använder narkotika har ofta debuterat tidigt med alkohol och tobak, eller vuxit upp i ett hem där minst en förälder haft ett skadligt bruk av till exempel alkohol. Länsstyrelsen framhåller vikten av ett brett hälsofrämjande och förebyggande arbete, i kombination med att tidigt identifiera och stärka personer med flera riskfaktorer och få skyddande faktorer. Detta för att minska risken för att barn ska börja använda narkotika eller få narkotikarelaterade problem senare i livet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Martina Almqvist med samordnare Agnes Mitsialos som föredragande.